

KRÄFTOR

EN UTVECKLINGSBAR RESURS

Kräftor är en klassisk delikatess. Nästan alla svenskar har ett förhållande till dessa kloförsedda vattendjur med tio ben (där två av dessa har ombildats till klor). Många har minnen av att ha fångat kräftor med håv i någon liten bäck, eller från höstens kräftsvisor. Är det i någon del av landet som man har mycket kräfttraditioner, så är det i sydöst. I början på 1900-talet uppgick kräftfångsten i Småland till hela 100 000 tjug kräftor per år. Varje år är det många som fiskar kräftor i sjöar och vattendrag, främst fiskerättsägare men också de som köper kräftfiskekort där den möjligheten finns. Kräftfiske är en tradition som kan utvecklas ytterligare och ge näring åt ny turismverksamhet.

Man skiljer på den svenska flodkräftan och den nordamerikanska signalkräftan. På 1800-talet, innan kräftpesten kom att ödelägga många bestånd, fanns det i storleksordningen 30 000 flodkräftbestånd i Sverige. 1907 kom dock pesten med importerade kräftor från Finland. Signalkräftan är resistent mot svampsjukdomen och därmed både bärare och spridare av denna.

Idag finns endast ca 1000 bestånd med flodkräfta kvar i landet, och den är klassad som akut hotad. Ett nationellt åtgärdsprogram har nu tagits fram för att stärka arten. Den viktigaste åtgärden för att skydda flodkräftbestånden,

är att utsättningar av signalkräftor i befintliga flodkräftvatten upphör. Andra faktorer som påverkar flodkräftan negativt är försurning, övergödning och vattenreglering. Kräftor är ganska kräsna gällande sin livsmiljö. De kräver kalkrikt vatten för att bygga upp skalet, och väl syresatta bottenar. På detta sätt fungerar kräftan som en indikator för goda miljöhållanden.

Kräftfiske som turismupplevelse

I de flesta vatten regleras kräftfisket av vattenägarna, som ofta är representerade i en fiskevårdsområdesförening (FVOF).

Föreningarna kan sälja speciella fiskekort för kräftfisket, vilket är både lönsamt och efterfrågat. Priserna för kräftfiskekort skiljer sig beroende på var man fiskar. Från ett par hundralappar upp till en tusenlapp, brukar det kosta att fiska en natt med 10 burar. Då intresset för att fiska kräftor är stort, förstår man snabbt att

Grävda dammar kan bli produktiva kräftfiskevatten. En kräftdam i Kronobergs län.

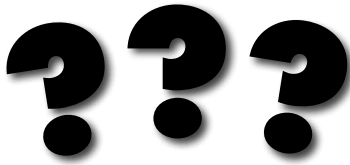
det kan bli en lönsam verksamhet för en förening eller enskild markägare. Oftast handlar det om fiske efter signalkräfta. Det är dock viktigt att känna till om beståndet tål ett ökat fiske. I grävda dammar, där kräftor satts ut, kan ibland fisket hyras ut till sällskap, och en del entreprenörer erbjuder hela paket med fiske, kräftsvisa och boende. Även försäljning av matkräftor genererar idag god lönsamhet.

Lämpliga vatten och tillväxt

Kräftor kan leva i många typer av vatten, men det finns några specifika krav. Kräftan är beroende av kalkrikt vatten

Öland är utpekad som skyddsområde för flodkräfta. Arten har minskat kraftigt och klassas numera som akut hotad.

Kräftor är speciella. Visste du detta?

- Kräftan består av hela 19 kroppssegment och måste byta skal för att kunna växa
- Blodet är genomskinligt.
- Kräftan skiftar ju färg vid kokning till röd. Detta beror på att pigmentet (astaxantin), uppbyggt av proteiner, förändras vid kokning.
- Har ögon som är uppbyggda av 2500 delögon (komplexögon).
- Kräftan plockar in sandkorn (statoliter) i en skalsäck vid antennbasen. Med detta kan kräftan känna av rörelser i vattnet och hur dess position är.

för sin skaluppbyggnad, vilket gör att pH-värdet inte får vara för lågt. Kräftorna behöver också skydd (boplatser), då den för att kunna växa, byter skal ett flertal gånger per år. Fasta bottnar med sten och annat material till skydd är idealiskt, så att de inte blir mat åt gäddor, abborrar och ålar som mer än gärna kalasar på kräftor. Fåglar och mink kan också skapa problem, då dessa är duktiga kräftjägare. Något som kan vara ett bekymmer i sjöar och dammar, är alltför låg syrehalt och svavelvätebildning.

Syretillförsel via pumpar kan periodvis behövas i vissa vatten. Gräver man en kräftdamm är det bra om djupförhållandena varierar från runt 0,5 m ner till 2-3 m. Grunda områden som är solbelysta och värms upp snabbt är viktigt.

Produktionen av kräftor i naturvatten ligger på runt 1-3 kräftor/m². I grävda dammar med optimal miljö kan betydligt högre produktion uppnås och det finns exempel på 10-30 konsumtionskräftor/m². Vid en längd av 10 cm är kräftan ca 4 år gammal. Varje kräftvatten är unikt vilket gör att variationen i tillväxt och produktion är stor. ■

CARL-JOHAN MÅNSSON

Fiskerikonsulent
Hushållningssällskapet
Kalmar

NYHET 2012!

Kräftguide - med mål att öka kunskapen.

Kräftguiden ökar dina kunskaper för kräftor och hur du kan gå tillväga.

Hushållningssällskapet har lång tradition av att utveckla kräftvatten. Vi ger råd till markägare kring utveckling av kräftvatten och vad man bör tänka på. Kräftprovfisken utförs på många olika håll som en del i att utvärdera och utveckla kräftvatten. Liksom all annan verksamhet inom området fisk, vatten och fisketurism genomförs arbetet av värdeorden utveckling, kompetens och engagemang med stark koppling till landsbygdsutveckling och miljömål.

Många frågor rörande kräftor handlar om hur ens egna vatten är i jämförelse med andra och hur man kan göra förbättrande åtgärder. För att tillgodose detta behov och öka kunskapen startar Hushållningssällskapet i år en kräftguide. Konceptet bygger på att man efter fiskesäsongen, i september, fyller i en enkel fångstrapp som skickas in till Hushållningssällskapet. Markägare, FVOF och dammägare kan alla bli medlemmar, det enda som krävs är ett intresse för kräftor och kräftfiske. Både signalkräftor och flodkräftor ingår.

Följande ingår i Hushållningssällskapets kräftguide:

- Ett nyhetsbrev under året som handlar om kräftor och kräftfiske. Reportage, intervjuer m.m. Skickas ut via e-post.
- En rapport varje höst där inkomna uppgifter presenteras och jämförs. Hur är ert kräftvatten jämfört med andra? Hur ser trenden ut? Hur kan man gynna kräftbeståndet och få ett bättre kräftfiske? Skickas ut via e-post.
- Boken Fånga fiskeresursen som handlar om fiskevård och fisketurism. Ett kapitel behandlar kräftor.
- Häftet Fisketurism i praktiken, som tar upp marknadsföring och produkter.
- Informationsmaterial om kräftor.
- Ett kontaktnät byggs upp, och fungerar som en gedigen kunskapsbas. Alla får en sammanställning med samtliga medlemmars kontaktuppgifter.
- En fysisk träff där kräftor diskuteras under en hel dag.

Medlemskapet kostar 1600 kr exkl. moms per år (12 mån) för en förening (exempelvis FVOF) och 400 kr exkl. moms per år för enskilda. I priset ingår medlemskap i Hushållningssällskapet.

Vill du vara med från början?

Skicka då in en intresseanmälan via e-post senast 19 mars till carl-johan.mansson@hushallningssallskapet.se

Är intresset stort så kanske möjligheten finns att starta ett EU-projekt.

Det finns mycket att göra kring kräftor i södra Sverige. Kräftfiske kan vara en del i att stärka landsbygden och öka turismen. Vill du vara med och utveckla denna fina traditionsenliga resurs?

Häng då med i kräftguiden - med kräftan i centrum!